

การยุบพรรคการเมืองตามระบบกฎหมายไทย

Dissolution of Political Parties

According to the Thai Legal System

กิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว*

Kittisak Noochaikaew

วันที่ได้รับบทความ 9 ตุลาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 26 ตุลาคม 2565; วันตอบรับบทความ 27 ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ วิธีการ ของการยุบพรรคการเมืองของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2560 บัญญัติเหตุที่จะนำไปสู่การยุบพรรคการเมืองได้ถึง 23 กรณี ซึ่งถือเป็นปัญหาที่กำหนดให้เหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองของไทยเป็นเกณฑ์อย่างกว้าง และการวางขอบเขตอย่างกว้างเช่นนี้ นำไปสู่การวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่มีขอบเขตอย่างกว้างเช่นเดียวกัน อันส่งผลกระทบต่อสาระัตถะของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและกระทบต่อการใช้เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองซึ่งถือว่าเป็นเสรีภาพ

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การยุบพรรคการเมืองตามระบบกฎหมายไทย” นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยได้รับทุนสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก จากสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประจำปี 2564, อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

This article is a part of the dissertation on the topic of “Dissolution of Political Parties According to the Thai Legal System” conducted by a Ph.D. student of law, School of Law, National Institute of Development Administration with a research grant given by the Office of the Constitutional Court of the year 2021. Currently, the researcher also works as an instructor at the Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University.

การยุบพรรคการเมืองตามระบบกฎหมายไทย
Dissolution of Political Parties According to the Thai Legal System

ชั้นพื้นฐานของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศเยอรมนี ประเทศฝรั่งเศส ประเทศตุรกี และประเทศชิลี ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเหตุแห่งการยุบพรรคการเมืองของไทยควรเป็นเกณฑ์อย่างแคบและศาลรัฐธรรมนูญยังคงเป็นองค์กรที่มีความเหมาะสมในการวินิจฉัยคดีการยุบพรรคการเมืองแต่ควรวินิจฉัยโดยจำกัดอำนาจของตนเองอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย การยุบพรรคการเมืองควรมีได้เฉพาะเหตุร้ายแรงและควรบัญญัติให้มีความชัดเจนไว้ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญที่กระทบต่อหลักการพื้นฐานในเหตุสองลักษณะ คือ พรรคการเมืองกระทำการล้มล้างหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และควรนำมาตรการ “สั่งให้เลิกการกระทำ” มาใช้แทนการยุบพรรคการเมืองในกรณีที่มีความร้ายแรงระดับกลาง ส่วนกรณีที่พรรคการเมืองต้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองต้องเป็นกรณีที่เลิกพรรคเองตามข้อบังคับ ส่วนกรณีอื่น ๆ เห็นควรยกเลิก เพื่อมีเป้าประสงค์ในการมุ่งคุ้มครองเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองของประชาชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การยุบพรรคการเมือง รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง

Abstract

This study aims to analyze rules and procedures for the dissolution of political parties in Thailand in comparison with those in foreign countries to provide some suggestions for generating a suitable pattern for the dissolution of political parties in Thailand.

According to the finding, the Constitution of The Kingdom of Thailand (B.E. 2560 (2017)), the Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), and the Organic Act on Election of Members of the House of Representatives B.E. 2560 (2017) prescribe 23 causes that can lead to a dissolution of political parties. The problem is that these causes are set out as broad criteria for the dissolution of political parties, leading to a broadly-made decision on the dissolution of political parties by the Constitutional Court. This impacts the essence the democracy and the exercise of the right and freedom to form a political party, which is fundamental to people under the democratic system. Compared with Germany, France, Turkey, and Chile, the researcher views the causes of the dissolution of political parties should be narrowly set out as criteria, while the Constitutional Court is still the correct entity for determining cases on the dissolution of political parties with highly limited power.

For suggestion, the dissolution of political parties should be made specifically for severe cases. Two circumstances that impact the fundamental principles should be explicitly prescribed in the Constitution: a political party performs an act in a subversive or hostile manner to the constitutional monarchy. Also, the measure of “ordering to quit the act” should be used as a substitute for the dissolution of political parties for moderately severe cases. The termination of political parties should be in the case where a political party terminates itself according to the regulations. Other cases are viewed to be abolished to protect the people’s freedom of consolidating as political parties.

Keywords: Dissolution of Political Parties, Constitution, Political Parties

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กิตติศักดิ์ หนูชัยแก้ว, ‘พลวัตสังคมวิทยาการเมืองกับการยุบพรรคการเมืองของไทย:ปฐมบทจากรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ถึง รัฐธรรมนูญ ปี 2560’ ใน คณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการระดับชาตินิติพัฒนา-ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 5 (บรรณาธิการ) *หนังสือประมวลบทความ (Proceedings) การประชุมวิชาการระดับชาตินิติพัฒนา-ธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 5 ประจำปี 2563* (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2563).

ณัฐพล สกุลเมฆา, ‘สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ศึกษาเปรียบเทียบกลไกป้องกันตนเองของรัฐธรรมนูญจากการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้สิทธิ หรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในทางมาสุจริตเพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญในระบบกฎหมายไทยและเยอรมัน’ (เอกสารไม่ตีพิมพ์).

ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์, ‘ศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันกับหลักการจำกัดอำนาจตนเองของฝ่ายตุลาการ’ (2557) 1 วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 100.

บรรเจิด สิงคะเนติ, *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญ* (พิมพ์ครั้งที่ 2, วิญญูชน 2560).

บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ, ‘รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ศาลรัฐธรรมนูญกับแนวคิดประชาธิปไตยที่ปกป้องตนเองได้ (Sustainable Democracy)’ (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2563).

บุญศรี มีวงศ์โอฆะ, *แนวทางการปฏิรูประบบการเลือกตั้งและพรรคการเมือง* (สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า 2555).

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, ‘รายงานวิจัย เรื่อง การยุบพรรคการเมืองโดยองค์กรวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ’, (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ 2558).

ปิยบุตร แสงกนกกุล, *ในพระปรมาภิไธยประชาธิปไตยและตุลาการ* (โอเพ่นบุ๊กส์ 2552).

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540* (วิญญูชน 2543).

การยุบพรรคการเมืองตามระบบกฎหมายไทย
Dissolution of Political Parties According to the Thai Legal System

สมคิด เลิศไพฑูรย์, *กฎหมายรัฐธรรมนูญ หลักการใหม่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540* (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2548).

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, *กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี* (พี.เพรส 2555).

อานนท์ มาเม้า, *ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ* (โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2558).

ภาษาต่างประเทศ

Algan, Bülent. ‘Dissolution of political parties by the constitutional court in Turkey: an everlasting conflict between the court and the parliament?’ (2011) 4 Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 809.

Andras Sajo, ‘From Militant Democracy to the Preventive State?’ (2006) 5 Cardozo Law Review 2255.

Andreas Schedler, ‘What is Democratic Consolidation?’ (1998) 2 Journal of Democracy 91.

Chile’s Constitution of 1980 with Amendments through 2021 <https://www.constituteproject.org/http://constitution/Chile_2021.pdf?lang=en> สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564.

Constitution of The Republic of Turkey (1982).

European Commission for Democracy through law (Venice Commission) Guidelines on Prohibition and Dissolution of Political Parties and Analogous Measures 1999 <[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf-file=CDL-INF\(2000\)001-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdf-file=CDL-INF(2000)001-e)> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2565.